

علی

دکتر
علی
اشرفی

بیرون

سرشناسه شریعتی، علی، ۱۳۱۲ - ۱۳۵۶.
 عنوان و نام پدیدآور علی / علی شریعتی.
 مشخصات نشر مشهد: سپیده‌باوران، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری ۶۰۰ ص.
 شابک 978 - 600 - 5957 - 42 - 6
 وضعیت فهرست‌نویسی فیبا.
 یادداشت نمایه.
 موضوع علی بن ابی‌طالب^(ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق.
 بندی کنگره ۱۳۹۱ ش ۴ ع ۷۷ / ۳۵ / ۳۷ BP
 رده‌بندی دیویی ۲۹۷ / ۹۵۱
 شماره کتاب‌شناسی ملی ۳۰۸۳۸۳۵

سپیده‌باوران

علی شریعتی

طرح جلد پریسا
 نمونه‌خوانی محمدکاظم صفی، زهرا لوی، محمد امامی
 استخراج فهرست‌ها غلام‌رضا ابراهیم
 ویرایش و صفحه‌آرایی محمدکاظم کاظمی
 چاپ اول بهار ۱۳۹۲
 شمارگان ۱۱۰۰ نسخه
 چاپ مهشید
 صحافی پارسیان
 شابک ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۵۹۵۷ - ۴۲ - ۶
 ISBN 978 - 600 - 5957 - 42 - 6

حق چاپ محفوظ است.

نشانی: مشهد، چهارراه شهدا، روبه‌روی شیرازی ۱۴، پاساژ رحیم‌پور، کتاب آفتاب.
 تلفن: ۰۲۲۲۲۲۰۴ - ۲۲۳۸۶۱۳ (۰۵۱۱) - info@abook.ir - www.abook.ir

قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

۹	یادداشت ناشر
۱۱	یادداشت دفتر تدوین و تنظیم مجله آثار دکتر شریعتی
۱۵	ترجمه و تفسیر خطبه ۲۲ بهج‌الاسمه
۱۷	علی، حقیقتی بر گونه اساطیر
۲۰	«علی» و «انسان»
۲۱	انسان در تمدن امروز
۲۸	شناخت انسان
۲۹	انسان: اجتماع ضدین
۵۱	چرا انسان اسطوره می‌سازد؟
۶۴	و این اسطوره
۷۱	قرن ما در جست‌وجوی علی
۸۹	۱. علی، نخستین نسل در انقلاب اسلامی
۸۹	۲. علی در خانه پسر عمو
۸۹	۳. رابطه متقابل پیغمبر و علی
۹۰	۴. علی مظهر جهاد و رهبری جنگ
۹۰	۵. مرد سیاست و مسئولیت اجتماعی
۹۱	۶. مرد کار یدی، کشاورزی و تولید

۹۱	۷. مظهر نثر و شعر
۹۲	۸. سخنوری و سخن‌گویی
۹۳	۹. علی فیلسوف
۹۳	۱۰. علی، مظهر بینش‌ها و ابعاد متضاد
۱۰۰	۱۱. زهد انقلابی و عبادت؛ تکیه بر عدالت
۱۰۳	۱۲. تساوی در مصرف
۱۰۵	۱۳. امام، مظهر حقیقت‌ها و ارزش‌ها
۱۰۸	۱۴. نفی مصلحت به خاطر حقیقت، نفی شخصیت
۱۰۹	۱۵. نفی دوستی
۱۱۱	علی باستان
۱۲۷	چه نیازی است به عدل؟
۱۴۷	علی بنیان‌گذار احداث
۱۸۳	قاسطین، مارقین، ناکشین
۱۸۷	نصیحت: دفاع از حق، بدین جمله به باطل!
۱۹۲	معروف - منکر
۲۰۱	سه دشمن رسالت و رستگاری
۲۱۱	۱. فقر ایدئولوژی
۲۱۲	۲. تفرقه سیاسی
۲۱۷	۳. تضاد طبقاتی
۲۱۹	قاسطین
۲۲۰	اصل «خلافت دروغ یا غصب خلافت» در تاریخ!
۲۳۵	ایدئولوژی - فرهنگ
۲۷۱	ناکشین
۳۱۱	مارقین
۳۳۳	پیام وداع!
۳۳۹	پیروان علی و رنج‌هایشان
۳۵۱	علی، حیات بارورش پس از مرگ
۳۵۶	نیاز و گرایش به حق‌طلبی در وجدان این نسل

۳۵۷	سر و ته یک کرباس
۳۵۸	اصحاب کهف
۳۶۱	درسی از سوره روم
۳۶۴	شهادتی به نفع خصم
۳۹۷	جهان بینی عدل
۳۹۸	امت
۳۹۹	طبقه بندی مذاهب
۴۰۳	حکومت و طبقه
۴۰۵	سیاست زد پوده
۴۱۱	امت و امامت
۴۱۴	مقدمه فورسزم، سینه رنسانس
۴۲۰	چه باید کرد؟
۴۲۱	متد تحقیق
۴۲۳	امت و امامت
۴۲۴	امت
۴۴۱	امامت
۴۴۱	سعادت یا کمال
۴۴۲	سیاست و پلیتیک
۴۴۳	خدمت یا اصلاح
۴۴۴	رهبری و دیکتاتوری
۴۵۱	تاریخ و تاریخ
۴۵۲	پیوندها
۴۵۲	«من»، «ما»
۴۵۳	تعصب
۴۶۱	برتر از «همفکری»!
۴۶۳	شکل امامت
۴۶۵	رهبری و دیکتاتوری
۴۶۵	پیشوایی

۴۶۶	نوع سوم
۴۶۷	الیناسیون (Aliénation)
۴۶۹	رهبری در امت
۴۷۳	انتظار
۴۹۰	رابطه امت با امام
۵۰۱	تعیین امام
۵۵۸	نتیجه گیری نهایی
۵۶۳	ضمیمه
۵۶۵	تاریخ و سلسله
۵۷۵	فهرست ها
۵۷۷	فهرست بیات احادیث
۵۸۰	فهرست ناد اشخاص
۵۸۸	فهرست نام جاها
۵۹۱	فهرست نام اقوام، فرد ها و گروه ها
۵۹۳	فهرست کتاب ها، نهج های سخنرانی ها
۵۹۵	فهرست موضوعات و تعبیرات

یادداشت ناشر

اهمیت و ارزش آثار مرحوم دکتر علی شریعتی ما را بر آن واداشت که متن کتاب حاضر را با دقت و مراقبتی ویژه در ویرایش و تصحیح آرایبی به چاپ رسانیم. همین به‌واقع انگیزه اصلی ما برای انتشار دوباره این کتاب، دیگر آثار ایشان است.

به همین سبب در چاپ حاضر بیشتر به تصحیح گروه ویراستاری بر نمونه‌خوانی دقیق و ویرایش فنی اثر بوده است. البته این ویرایش صرفاً در دایره رسم الخط، نقطه‌گذاری، پاراگراف‌بندی و در چند مورد، ذکر کلماتی در قلاب (با قید در پانویس) محدود شده است و هیچ تصرفی در متن نکرده‌ایم.

مبنای چاپ حاضر، آن چاپ از کتاب است که زیر نظر «مؤسسه فرهنگی و تنظیم مجموعه آثار معلم شهید دکتر علی شریعتی» با عنوان فرعی «مجموعه آثار ۱۳۶۰» چاپ رسیده و نسخه معتبر این اثر به حساب می‌آید.*

در بازخوانی‌های چندباره اثر توسط گروه ویراستاری، در متن مرجع ما نیز علماً از این یافت شد که باید اصلاح می‌شد. ما در مواردی که خطا محرز بود و به شکل قطعی علمی یقین داشتیم، متن را (با تذکر در پانویس) اصلاح کردیم و در مواردی که محرز نبود صرفاً حدس و گمان خود را یادآور شدیم. پانویس‌هایی که افزوده این چاپ است با قید «و. س.»

*. شریعتی، علی، علی (ع)، (مجموعه آثار، ۲۶)، چاپ هشتم، تهران: نشر آمون، ۱۳۷۷.

(ویراستار سپیده‌باوران) و با علامت * مشخص شده است.

اعراب‌گذاری آیات قرآن و عبارت‌های عربی از ماست و در موارد ضرورت، نشانی و ترجمه آیات را (طبق ترجمه محمدمهدی فولادوند) در پانوشت آوردیم، مگر مواردی که در متن ترجمه و یا شرح شده بود. هم‌چنین برای پرهیز از حضور القبای بیگانه در متن فارسی، واژگان و اصطلاحات فرنگی را تا جایی که مقدور بود، به پانوشت منتقل کردیم. با امیدواریم که ویرایش حاضر با این دقت ویژه، گامی به جلو باشد و با آن بتوانیم سایت خوانندگان گرامی را فراهم آوریم. با این همه مدعی بی‌خطا بودن مطلق در این کار نیستیم و رهنمودهای اهل نظر و بصر را با جان و دل خریداریم.

نشر سپیده‌باوران

یادداشت، دفتر تدوین و تنظیم مجموعه آثار دکتر شریعتی*

مجموعه حاضر که در دسترس خواننده سخنرانی‌ها و آثار دستنویس معلم شهید راجع به امام علی می‌باشد، از یک «مدخل» و «بخش اصلی» و یک بخش «ضمیمه» - که شامل یک قسمت است - تشکیل شده است. این بخش‌ها به ترتیب زیر می‌باشد:

مدخل: ترجمه و تفسیر خطبه ۲۲ نهج البلاغه. این متن دو صفحه‌ای را برادری عزیز که در همان سال‌ها تا حدودی دست‌اندرکار فعالیت‌های حسینیّه ارشاد بود، تحت اختیار «ما» می‌گذارد و مدعی است متن فوق را معلم شهید به منزله پیش‌درآمد یکی از سخنرانی‌هایش نوشته و جهت قرائت به وی داده است. به هر حال، به علت این که دستخط اصلی این متن موجود نیست، باید منسوب به دکتر علی شود.

۱. علی حقیقتی بر گونه اساطیر. سخنرانی‌ای است در تالار مجسمه ارشاد که در دو شب متوالی به تاریخ ۱۵ و ۱۶ اسفندماه سال ۱۳۴۷ ایراد گردیده است. پیش از آنش قبلاً هم با عنوان فوق و هم با عنوان «اسطوره‌ای در تاریخ» تحت نام مستعار «دکتر علی» به چاپ رسیده بود، اما از آنجا که دو جزوه اخیر - و به ویژه جزوه دوم - شامل همه مطالب نوار نیست، این بخش مجدداً توسط «دفتر» تنظیم شده است.

۲. قرن ما در جست‌وجوی علی. این بخش به صورت یک سخنرانی در تاریخ

* این یادداشت در چاپ مرجع ما با عنوان «یادداشت ناشر» درج شده است. (و.س.)

۱۳۵۱/۶/۳ در تالار حسینیه ارشاد اجرا می‌شود و توسط «ما» به متن تبدیل شده است. در بخش «نمونه‌ها...» عکس‌هایی که یادداشت‌های دکتر قبل از ایراد این سخنرانی را نشان می‌دهند، آورده شده است. (ص ۱ و ۲ نمونه‌ها)

۳. **علی، تنه‌است.** موضوع سخنرانی دیگری است که در تالار حسینیه ارشاد به تاریخ ۱۳۴۸/۹/۱۱ مطرح می‌شود. متن پیاده‌شده از نوار را خود معلم شهید دستکاری و تصحیح می‌کند. لازم به تذکر است که موضوع این سخنرانی در صفحه ۱۱۹ همین بخش بهایی و علی» عنوان شده است.

۴. **چه نیازی است به علی؟** عنوان کنفرانس دیگری است از کنفرانس‌های دکتر که در سینما ارشد به تاریخ ۱۳۵۰/۸/۱۶ ایراد می‌گردد. این بخش قبلاً به عناوین مختلف از قبیل «۲۳ سال مبارزه برای مکتب، ۲۵ سال سکوت برای وحدت، ۵ سال حکومت برای عدالت» و «علی، مکتب، وحدت، عدالت» منتشر گردیده و نوار آن تحت نام «۲۳ سال فداکاری در راه کتب» ضبط شده است.

۵. **علی، بنیان‌گذار بندت** سخنرانی - که نظم و ترتیب* آن از جانب «ما» است - در نوار ۱۳۵۰/۸/۱۹ ذکر شده، اما دکتر در نوار «چه نیازی است به علی؟» اشاره می‌کند که این سخنرانی را نمی‌توان در تاریخ ۱۳۵۰/۸/۱۹ اجرا کند، لذا به روز ۱۳۵۰/۸/۲۱ می‌اندازد.

۶. **عراقستین، مارقین، ناگین.** ابتدا به صورت یک سخنرانی - و شاید چند سخنرانی - به تاریخ ۱۳۵۱/۸/۷ در حسینیه ارشاد صورت می‌گیرد. سپس این بحث از جانب معلم شهید مفصلاً بسط داده می‌شود که در زمان حیات معلم کتابی مستقل به چاپ می‌رسد. لازم به یادآوری است که پس از انتشار کتاب، مجدداً معلمی از سوی خود وی در متن انجام می‌پذیرد و در نتیجه چند پاورقی حذف می‌گردد.

۷. **پیروان علی و رنج‌هایشان.** از سخنرانی‌هایی است که در حسینیه ارشاد به تاریخ ۱۳۵۱/۸/۴ اجرا می‌شود. تنظیم این بخش به عهده «دفتر» است.

۸. **علی، حیات بارورش پس از مرگ.** این سخنرانی در سه شب متوالی به تاریخ ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ آذرماه سال ۱۳۴۸ در حسینیه ارشاد ایراد شده است و قبلاً به عناوین

مختلفی از قبیل «زندگی علی پس از مرگش»، «پیروزی پس از شکست» و یا - همچنان که در صفحه ۱۱۷* همین مجموعه مطرح شده - «پیروزی در شکست» مشهور شده است. تنظیم دو قسمت اول و سوم این سخنرانی به وسیله دکتر و قسمت دوم توسط «ما» انجام یافته است. توضیح دیگر این که قسمت سوم این بخش تحت نام «علی، انسان تمام**» بلا انتشار یافته بود که عنوان با محتوی هیچ رابطه‌ای ندارد و متن کامل «علی، انسان تمام» در مجموعه شماره ۲۵ به چاپ رسیده است.

۱. امت و امامت. متن این بخش ابتدا در ۴ شب متوالی به تاریخ ۱۱، ۱۲، ۱۳ و ۱۴ فروردین ماه ۱۳۴۸ در حسینیه ارشاد سخنرانی می‌شود و پس از آن توسط معلم شهید به انتشار می‌رسد.

۱۰. ضمیمه تاریخی «علی»، دستنوشته‌ای است که تاریخ آن معلوم نیست، اما به نظر می‌رسد که در اواخر عمر آن شهید به تحریر درآمده است. به دلیل این که شیوه نگارش آن با متن اصلی تا اندازه‌ای متفاوت می‌باشد، به بخش «ضمیمه‌ها» منتقل شده است. نظر خوانندگان عزیز را به این نکته جلب می‌کنیم که در لیست سخنرانی‌ها و آثار مکتوب معلم شهید، منتشره از سوی حسینیه ارشاد، دو عنوان از سلسله سخنرانی‌های معلم شهید مربوط به امام علی به چشم می‌خورد که برای ممانعت از سردرگمی، در مورد آن‌ها توضیح کوتاهی می‌دهیم:

۱. علی اگر می‌گفت آری. این سخنرانی به دلیل نامعلومی در روز مقرر اجرا نمی‌شود.

۲. علی، یک روح در چند بُعد (سه جلسه). به جای این، سخنرانی «پدر، مادر، ما متهمیم» ایراد می‌گردد.

□

در پایان نکات زیر یادآوری می‌گردند:

۱. در هر جا که افزودن کلمه یا عبارتی ضروری تشخیص داده شده است، آن را در [] قرار داده‌ایم.

* . در اصل یادداشت که به چاپ قبلی اشاره دارد، صفحه ۱۱۹ است. (و.س.)

** . در متن، تمام. (و.س.)

۲. در مواردی که کلمه یا کلماتی قابل تشخیص و حتی حدس زدن نبوده‌اند، به جای آن‌ها علامت «...» به کار برده شده است.

دفتر تدوین و تنظیم

مجموعه آثار معلم شهید دکتر علی شریعتی

آبان‌ماه ۱۳۶۱

www.ketab.ir

تفسیر خطبه ۳۲ نهج البلاغه

ای مردم! ما در زمانه سرعنا و بدگینه گرفتار شده ایم؛
انسان نیک دل و پاک دل را این روزگار بد می شمردند؛ و ستمکاره در این عصر بر
تندباد غرور و نخوتش می افزاید.
آنچه می دانیم، سودمان نمی بخشد و آنچه نمی دانیم نمی پرسیم و از بدبختی
کوبنده ای که فرا می رسد بیم نداریم، تا انگار بر سرمان فرود آید.
مردم بر چهار گروه اند:
یکی آن که از پلیدکاری در زمین باز نمی ایستد و ستم می کند که جانش ناتوان گردد و
تیغش کند و دستش تهی.
دیگری آن که شمشیر را برکشیده و آتش شرارتش را بر فروخته و سواره و پیاده اش را
بسیج کرده؛ خود را فروخته و ایمانش را باخته است تا ثروت خلق را بدست بیاورد یا بر سر
سپاهی فرمان راند و یا بر سر منبری بالا رود.
چه بد سودایی است که دنیای پست را بهای خویشتن خویش بینی و دل را از راه
آنچه نزد خدا داری بگیری.
دیگری با کار دین در طلب دنیا است و نه با کار دنیا در طلب دین؛ آرامش و وقار به
خود می دهد و قدمهایش را آهسته و نزدیک به هم برمی دارد و دامن ردایش را به
پرهیزکاری فرامی چیند و خود را به درست کاری می آراید و پوشش خدا را پناه پلیدکاری

و معصیت خدا می‌گیرد. (در زیر خرقه توحید بت پنهان دارد و صراحی می‌کشد پنهان، و مردم دفتر انگارند.)

و چهارمین، کسی که از عجز خویش، از دست یافتن به قدرت درمانده است و از بیچارگی خویش به بیچارگی خو کرده و به ضعف و فقر و ذلت زندگی خویش تن داده است. آن‌گاه به نام قناعت خود را آرایش می‌دهد و به جامهٔ پارسایی خود را زینت می‌کشد و در حالی که نه در خانه، نه در بیرون، نه در دل و نه در زندگی مرد این کار است.

در این روزگار تنها تک‌مردانی باقی مانده‌اند که یاد روز بازگشت چشم‌هایشان را بوسه و هاله محشر اشک‌هایشان را جاری کرده است. اینان از معرکهٔ اجتماع رانده شده؛ بیستک و سسک، لب‌دوخته و خاموش، دعوت‌کنندهٔ پاکدل، سوگوار و دردمند، در عصر از غایب شدن، تقیه گمنامشان کرده و از یادهاشان برده و خواری و بیچارگی فراشان گرفته است.

در دریای تلخی و رنج، طه می‌خورند؛ دهانشان بسته و دلشان مجروح؛ پند دادند و از پا افتادند و در راه گاهی هدایت خالق کوشیدند و خسته و دل شکسته گشتند؛ شکست خوردند و در توان کم شدند؛ گشته شدند و باز در شمار کم شدند.

پس ای شما! این چنین دنیایی باید و چشمتان از تفالهٔ درختی که دباغان از آن رنگ گرفته‌اند و از ریزه‌هایی که از مقراض پشم چنان خاک ریخته است حقیر تر آید. پیش از آنکه نسل‌های آینده از سرنوشت شما بی‌خبر گیند، شما از روزگار پریشان پیشینیانتان عبرت بگیرید.

این زندگی پست و زبونی را که بدان چسبیده‌اید رها کنید و بدوید که سخت بی‌بها و بدنهاد است،

که او دنیاپرستانی را که پیش از شما به او دل بسته بودند و به او علقه ورزیدند رها کرد!